

בבא בתרא פ"ז

אם היה מחובר לקרקע ותלש כ"ש קנה כשאו' לך ויפה לך קרקע שתלש כל שהוא מן הפשתן, קנה את כל השאר המחובר במשיכה של הפשתן התלוש? אמר רב ששת, מדובר כשהמוכר אמר ללוקח לך והחזק בקרקע לקנות את הפשתן המחובר בה, וקרקע נקנה בחזקה וכל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע^{525 526}.

משנה

המוכר יין ושמן לחבירו⁵²⁷ והוקרו או שהוזלו⁵²⁸, לאחר פיסוק הדמים, אם עד שלא נתמלאת המדה⁵²⁹, היין שייך למוכר. משנתמלאת המדה, ללוקח. ואם היה סרסור ביניהן⁵³⁰ נשברה החבית נשברה לסרסור, שכליו של הסרסור קנו לסרסור^{531 532}.

הרכינה ומיצית של מוכר וחייב להטיף ג' הרכינה⁵³³ ומיצית⁵³⁴, שנתאסף מצוי השמן טיפין חנווני אינו חייב להטיף

שהלוקח נתייאש. וחייב להטיף לו שלש טיפין, לאחר עירווי השמן והיין המוכר חייב להטיף שלש טיפין מהדבוק בדופני הכלי. והחנווני אינו חייב להטיף שלש טיפין, מפני שהוא טרוד במכירתו ואין לו פנאי ולא הזקיקוהו להטיף. רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור.

גמרא

525 והמשנה באה להשמיע שחוקת קרקע מועילה לפשתן ואפ' שלא מוכר לו קרקע, וגם שחוקה קלה בלקיטת מקצת הפשתן יכול לקנות את השאר המחובר, וכגון שא"ל לקט מן הפשתן עצמו קצת ויתייפה הקרקע לחרישה. כמו שא' בחוקת הבתים האי מאן דוכי זיכיא אדעתא דארעא קני. ואם לקט קצת מן הפשתן ונתכוין לקנות את הקרקע קנה אותה לקנות כל מה שעליה. רשב"ם.

526 כשתחזיק בקרקע ע"י יפוי הוא כעין נעל וגדר כל שהוא ותהא שאולה לך להיות כחצרך לענין זה שתקנה מה שעליה. תוס'.

527 וה"ה פירות ונקט יין ושמן אגב שרצה לומר בסיפא שחייב להטיף שלש טיפין. רשב"ם.

528 לאו דוקא הוקרו והוזלו אלא שאין דרך לחזור בחנם, תוס'.

529 ובגמ' מעמידים את המשנה במדה שאינה של שניהם ושנינו במשנהאת מה ששנינו לעיל בברייתא, שכל זמן שלא נתמלאת היא כליו של המוכר ומשנתמלאת היא כליו של הלוקח, ומדובר בסימטא או בחצר של שניהם. רשב"ם

530 והמדה שלו ודרך הסרסור לקנות מבעל הבית ומוכר לאחרים ומרויח. רשב"ם

531 כמו ששנינו לעיל ואם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה והשמיענו שלא אומרים שהסרסור אינו אלא שלוחו של הלוקח וכשנתמלאת נשברה ללוקח, אלא שהוא קונה ממי שמוכר לו ומוכר למי שקונה ממנו, וכיון ששקנה לעצמו כשנשברה נשברה לו. רשב"ם.

532 תוס' הקשו על רשב"ם שפירש מפני שהסרסור קנאה לעצמו וחוזר ומוכר לבעל הבית, למה נקט נשברה ועזב את יוקר וזול שהרישא מדברת בה היה לו לומר היה סרסור ביניהן והוקרו והוזלו. ופי' ריב"ם היה סרסור ביניהם ומודד להם כדרך סרסורים שמודדים בשכר שנותנים להם ונשברה החבית ע"י מדידה, נשברה לסרסור. וכגון שלא היה מחמת אונס אלא ע"י שלא נזרר יפה במדידה. תוס'.

533 הטתה על צדה אחר שהטיף ממנה שלש טיפין ללוקח. רשב"ם.

534 לפי מה שמגיה הגהות הב"ח.

מבררת הגמרא של מי כלי המדה במשנה, אם היא של הלוקח, מדוע עד שלא נתמלאת המדה למוכר הרי המדה היא של הלוקח, ויקנה לו כליו⁵³⁵. ואם המדה של המוכר, מדוע משנתמלאת המדה ללוקח, הרי היא מדה של המוכר. ואפילו אם הוא ברשות לוקח, נפשוט מהמשנה שכליו של מוכר ברשות לוקח קנה לוקח⁵³⁶? אמר רבי אלעא⁵³⁷, המשנה מדברת במדת סרסור שהשאלה לשניהם⁵³⁸.

הרישא במדת סרסור בלא סרסור שואלת הגמרא הרי מהסיפא, ואם היה סרסור ביניהם נשברה החבית נשברה לסרסור נראה שהרישא אינה בסרסור? אומרת הגמרא שהרישא מדברת במדה של סרסור שהשאל למוכר ולקונה בלא הסרסור⁵³⁹, והסיפא בסרסור עצמו שעומד ביניהם, וכיון שהוא שם והמדה היא שלו המקח ברשותו והוא לוקח מן המוכר ומוכר ללוקח. ולכן כשנשברה נשברה לסרסור⁵⁴⁰.

הרכינה ומיצת הוא של מוכר משום כשרבי אלעזר הלך לארץ ישראל מצא את זעירי, יאוש בעלים. ושאלו היש כאן בארץ ישראל תנא שונה משניות וברייתות שרב שנה את משנתנו שמדברת בדין מדות⁵⁴¹, והראה לו את רב יצחק בר אבדימי. ואמר לו מה קשה לך?. ואמר לו ששנינו במשנה הרכינה ומיצת הרי הוא של מוכר. והרי שנינו במשנה במסכת תרומות, הרכינה ומיצה הרי זו תרומה, במפריש תרומה שתי מדות ממאה, אם בעל הבית הרכין את אותה מדה שמדד בה את התרומה ומיצת הרי הוא של תרומה, ונותנו לכהן. וגם במשנתנו המיצוי יהיה של הלוקח⁵⁴²? אמר לו, הרי רבי אבהו אמר, המיצוי הוא של המוכר משום שהלוקח מתיאש ומפקיר אותה מיצוי שיש לו טורח להמתין עד שיתמצה. אבל בתרומה לא

535 כמו ששנינו לעיל בברייתא, אם היתה מדה של אחד מהן ראשון ראשון קנה דהכא נמי בשיש שנתות במדה עסקינן כדאוקימנא לההיא דלעיל דהא סתמא קתני אפילו במדה שיש לה שנתות ואמר ליה הין בשתיים עשר סלעים לוג בסלע. רשב"ם.

536 והוא הדין לכליו של לוקח ברשות מוכר שקנה מוכר. רשב"ם.

537 בכת"י וברי"ף הגרסא אמר רב ובנמוק"י אמר רבי אלעא אמר רב.

538 וכמו ששנינו לעיל בברייתא ושנינו במשנה מה ששנו לעיל בברייתא של ד' מדות. רשב"ם.

539 וקמ"ל שאינם שלוחיו של הסרסור להיות המקח ברשותו ואע"ג שהמדה שלו ודרך סרסור למדוד במדתו להשתכר בלוקח הלוקח ממנו. רשב"ם.

540 שכליו קנה לו כמו ששנינו לעיל ראשון ראשון קנה. רשב"ם.

541 רבינו שמואל מגיה דאתנייה רב כלומר שרב שנה לו מדות משום שאיך יתכן שרב אבדימי היה רב של רב והרי הוא היה בימי רבא כמו שא' ביבמות אמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי. וקשה לר"ת שבפ' כל הבשר אמרו איכא תנא דאתניי' לרב כחל אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי א"ל אני לא שניתי לו כחל כל עיקר. ואמר רבינו תם שהיו שני רב יצחק בר אבדימי אחד בימי רבי ואחד בימי רבא. אבל כאן אומר רשב"א שעל כרחך רב יצחק בר אבדימי הוא תלמידו של רב. שהרי אפי' ר' יוחנן שהיה רבו של רבי אבהו היה קורא את רב שהיה תלמידו של רב יצחק בר אבדימי רבינו. תוס'.

542 תוס' שואלים מדוע הוא של תרומה הרי אינו חייב לתרום אלא אחד מחמישים. וי"ל שכשקרא שם על אותה מדה גמר בדעתו שתהיה כולה תרומה עם המיצוי ודוקא בתרומה אמר הרכינה ומיצה הוי תרומה אבל לענין מעשרות לא שהמרבח במעשרות מעשרותיו מקולקלין. תוס'.

שייך יאוש, מפני שעדיין היא תרומה ואסורה לזרים⁵⁴³.

ר"י שאומר בע"ש אינו צריך להסיף הסתפקה הגמרא, האם רבי יהודה חולק ברישא חולק בסיפא ומחמיר בא להקל ולומר בערב שבת אינו חייב. או שרבי יהודה חולק בסיפא, שאומרת שחנווני פטור מלהטיף, ורבי יהודה אומר שאינו פטור אלא בערב שבת עם חשיכה. ומביאה הגמרא ראייה ממנה ששנינו בברייתא, רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה חנווני פטור, מפני שחנווני טרוד ומכאן שרבי יהודה חולק בסיפא ובא להחמיר.

משנה

שלח בנו לחנווני ומדד לו באיטר שמן ושבר את הצלוחית ואבד את האיטר חנווני חייב האיטר, אם התינוק שבר את הצלוחית ונשפך השמן, ואבד את האיטר שנתן לו החנווני עם השמן בדמי הפונדיון שהביא לו, חנווני חייב לשלם את הצלוחית השמן והאיטר. רבי יהודה פוטר, מפני שהאב שלח את הבן לחנווני כדי שהחנווני ימסור לבן את האיטר והשמן. ומודים חכמים לרבי יהודה, בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שחנווני פטור על הצלוחית, אבל על השמן והאיטר חייב.

גמרא

צלוחית היא אבדה מדעת שואלת הגמרא, שמה שחכמים ורבי יהודה חולקים באיטר שהחנווני נתן לתינוק ובשמן שבצלוחית מובן. חכמים סוברים שהאב שלח את בנו לחנווני להודיעו שהוא צריך שמן, כדי שחנווני ישלח לו שמן על ידי שליח פקח. ורבי יהודה סובר שהאב שלח את בנו לחנווני כדי שישלח לו שמן על ידי בנו. אבל מדוע החנווני חייב לשלם את הצלוחית הרי היא אבדה מדעת. מפני שכשהאב מסרה לתינוק שאינו יודע לשמרה

⁵⁴³ היה יכול לתרץ שהוא תרומה משום שאין ברירה וכשקרא שם אין ידוע איזה יהיה למטה. תוס'.

⁵⁴⁴ רשב"ם מפרש לפי גרסת שגורסים ופונדיון בידו, ורש"ל מוחק את המילים (ופונדיון בידו). שלא כגרסתו של רש"י אלא כמו ג' הרי"ף והרא"ש. ועיין בהע' הבאה ובהגהות הב"ח. הגהות וציונים.

⁵⁴⁵ מצאתי הגהת רבינו זקני אבי אמי מ"כ השולח בנו אצל חנווני ופונדיון בידו שהוא שני איסרין להביא לו באיטר שמן, ואיטר יתן לו החנווני. ומדד לו באיטר שמן ומסר לתינוק את האיטר להביא לאביו את האיטר והשמן. ומי שמפרש ונתן לו התינוק את האיטר לחנווני ולפי פירוש זה צ"ל שלא גורסים במשנה ופונדיון בידו וכן גרסת הרי"ף והרא"ש. הגהות הב"ח, וגם מפרש ואבד את האיטר הוא השמן הלקוח באיטר הוא טעות ואינו לשון משנה. וגם כשבעל הגמרא תמיה בשלמא באיטר ושמן בהא פליגי מה אמר האם יש מחלוקת באיטר והלא לא אבד אלא את השמן! ואם תאמר שישנה את הפונדיון במתני' לא הוצרך שכן דרך רוב סחורותם, כי איסרים לא היו מצויין כמו פונדיונים כמו שנהגין במחציות שנותן פשוט ומקבל מחצה, ואוכל בדמי מחצה. כן פירש זקני מ"כ. רשב"ם.

הוא הפקר⁵⁴⁶ 547? אמר רב הושעיא, כאן האב הוא בעל הבית שמוכר צלוחיות, והוא שלח את הצלוחית ביד בנו כדי שאם החנווני ירצה יקנה אותה, והחנווני נטלה מיד התינוק על מנת לבקרה אם היא שלימה על מנת לקנותה⁵⁴⁸.

כשמואל הנוטל כלי מן האומן על מנת לבקרו ונאנס בידו חייב

וכפי שאמר שמואל, הנוטל כלי מן האומן על מנת לבקרו ונאנס בידו חייב⁵⁴⁹. חכמים סוברים שהחנווני חייב מפני שבנטילת הצלוחית החנווני קנה אותה מיד, שמסתמא ימצאנה שלימה ויתכוין לקנותה. וכשמחזירה ליד התינוק הוא כמשליכה לאיבוד, ולא נפטר עד שיחזירנה ליד הבעלים עצמם שהרי משנטלה נתחייב באחריותה⁵⁵⁰.

ורבי יהודה פוטר את החנווני.

שואלת הגמרא, האם אפשר לומר שתנאים נחלקו בדברי שמואל, חכמים סוברים כשמואל ורבי יהודה חולקין!?. אלא אמרו רבה ורב יוסף, מדובר בחנווני מוכר צלוחיות, והצלוחית היא של החנווני, ובעל הבית שלח לו דמים ביד בנו לקנות ממנו צלוחית ולהביא בה שמן ואינה אבדה מדעת. ורבי יהודה לטעמו שאמר לגבי האיסור והשמן שהחנווני פטור, מפני שהאב שלח את בנו להודיעו שישלח בידו את השמן והאיסור, והוא הדין לגבי הצלוחית. וחכמים לטעמם, שאמרו לגבי האיסור

546 ואינו חושש אם יחזירנה לבנו בידו ריקנית אלא שישלח לו החנווני מה שישלח משלו הן שמן והן איסור ביד פקח, והפונדיון שבנו נטל בהליכה נהי אפ' שהיא אבדה מדעת, בחזרה חכמים מחייבים הואיל ושלחו להודיעו. רשב"ם.

547 ותוס' כתבו שאע"ג שגם הפונדיון הוא אבדה מדעת ששלחו ביד תינוק מ"מ כיון שהפונדיון של בעל הבית נשאר ביד החנווני אינו פוטרו עד שיביאו לידו שוה פונדיון שמן ואיסור, ואם היה מחזיר את אותו פונדיון עצמו לתינוק החנווני היה פטור. תוס'.

548 והסיפא ומודים חכמים לרבי יהודה בזמן שהצלוחית ביד תינוק שדפטור לאו דוקא ביד תינוק אלא אפי' נטלה ע"מ שלא לבקרה. תוס'.

549 והוא שדמיה קצובים כמו שמפרשים לקמן שסמכה דעתו לקנותה אחרי שפסק דמיו, ואפילו אם חזר בו ואמר איני רוצה לקנות כלי זה ונאנס בידו קודם שהחזירו לבעליו חייב שכשהגבירו ע"מ לבדוק ולקנותו אחרי כן התחייב באחריותו, וכיון שהתחייב באחריותו לא נפטר עד שיחזירנו לבעליו. וחכמים מחייבים כדשמואל ורבי יהודה אינו סובר כשמואל. ומה שא' בסיפא ומודים חכמים לר"י כו' אמרו כן, מודים חכמים לרבי יהודה שאם נטלה על מנת שלא לבדקה הרי הוא כאילו צלוחית ביד תינוק ומדד חנווני לתוכה שפטור. רשב"ם.

550 תוס' כתבו ש נראה שהלוקח כלי מבית האומן ע"מ לבקרו ונאנס בידו חייב משום שנחשב כשואל. שבסוף פ' ד' נדרים מפרשים את טעמו של שמואל שסבר שהיא הנאת לוקח כלומר הוא כשואל שכל ההנאה שלו. ועוד שבפ' האומנין רב חסדיא א' לא שנו הא דקתני שלחה ומתה חייב אלא כשהחזירה בתוך ימי שאלתה, אבל לאחר ימי שאלתה פטור. ואמירא א' שמסתבר שפטור משואל וחייב כנושא שכר הואיל ונהנה מהנה. תניא כוותיה דאמירא הלוקח כלי מבית האומן כו' ונאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר. ומשמע שמה ששינוי נאנסו בהליכה חייב הוא מטעם שואל, וגם טעמו של שמואל הוא מטעם שואל שמאותה ברייתא מביאים בנדרים ראייה לשמואל. אבל רש"י פירש בב"מ שנאנסו בהליכה חייב משום שהוא כלוקח והביאו ראייה על מה שאמר אמירא שכמו שבברייתא הוא ש"ש בחזרה אפ' שהמקח בטל משום שעד עכשיו היה כלוקח, כך שואל אחר שכלו ימי שאלתה הוא שומר שכר כיון שנהנה בשאלה עד עכשיו, וכן נראה לר"י שהוא נחשב לוקח. והביא ראייה ממה שאמרו לקמן, דאית קרי לפום נהרא ודאמר רב כהנא אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. ואם הוא שואל למה לא יוכל להקדיש מה שהשאל לאחר כמו שהמשכיר יכול להקדיש. והראיה אינה נראית לרשב"א ראייה ששם לא נטלם על מנת לבקרה אלא ע"מ לקנות מיד ולכן המוכר אין יכול להקדישו. ור"י השיב לו שמשמע שנטלם כדי לבקרה ממה שהביא זאת על דברי שמואל. ואין להקשות אם הוא שואל למה החנווני לא פטור כשנטלה על מנת לבקרה והחזירה ליד התינוק שכלתה שאלתו כיון שהחזירה למקום שלקחה. שהרי אמרו בסמוך לרבי יהודה שואל שלא מדעת שואל הוי, החזירה ליד התינוק פטור. ששם בודאי הוא שואל שלא מדעת ואינו חייב להחזירה אלא למקום שנטל, אבל כאן שהוא שואל מדעת הוא חייב להחזיר ליד בעלים. תוס'.

והשמן שהחנווני חייב, מפני שהאב שלח את בנו להודיעו שישלח ביד פקח, והוא הדין גבי הצלוחית.

כשנטלה למוד שואלת הגמרא ממה ששנינו, מודים חכמים לרבי יהודה בזמן שהצלוחית ביד התינוק ומדד חנווני לתוכה שהחנווני פטור. הרי חכמים סוברים שהאב שלח לחנווני להודיעו, והחנווני לא היה צריך למסור הצלוחית לבנו של בעל הבית⁵⁵¹? אלא אמרו אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין, שלא מעמידים את המשנה לא בחנווני מוכר צלוחיות, ולא בבעל הבית מוכר צלוחיות. אלא מדובר בצלוחית מיוחדת למדה שהחנווני נטלה מיד תינוק למדוד בה שמן לצורך התינוק. ואפילו שהיא אבדה מדעת, כיון שנטלה נתחייב בשמירתה עד שיחזירנה לידו של בעל הבית. ואפילו שהאב לא שלחה לדעת שהחנווני יטלנה, שמא הוא לא יטלנה, משנטלה החנווני מתחייב בה. וכדרבה שאמר זקן ואינה לפי כבודו שאינו חייב להחזיר אבידה, כיון שהכישה נתחייב בה. וחכמים מודים לרבי יהודה כשהחנווני לא נטלה.

שואל שלא מדעת שואלת הגמרא והרי רבה אמר דין זה בבעלי חיים הרגילה הוא שואל או גזלן לברוח וללכת למרחוק, ולכן התחייב בה. האם הוא אמר כשאין את הטעם הזה שהחנווני חייב כשנטל את הצלוחית למדוד בה שמן⁵⁵²? אלא אמר רבא, אני וארי שבתבורה, רבי זירא, פירשנו את המשנה כשנטל את הצלוחית מיד התינוק כדי למדוד בה לאחרים שלא מדעתו של בעל הצלוחית. וחכמים ורבי יהודה נחלקו בשואל שלא מדעת. רבי יהודה סובר ששואל שלא מדעת הוא שואל, ודי כשמחזירו למקום ששאלו משם, ומשהחנווני החזירו לתינוק הוא פטור⁵⁵³. וחכמים סוברים ששואל שלא מדעת הוא גזלן, וקנה את הצלוחית להתחייב בה עד שתבוא ליד בעלים^{554 555}.

551 ורבה ורב יוסף סברו שבזמן שהצלוחית ביד התינוק הוא כשהביאה מבית אביו. תוס'

552 אפשר היה להקשות לימא דרבה תנאי היא אלא שהקשו קושייה טובה יותר. רשב"ם.

553 ומה שא' בהמפקיד שמה שרבא אמר שואל שלא מדעת גזלן הוא לחכמים כאן, ומודים חכמים לרבי יהודה. ויש לפרש מודים חכמים לר' יהודה כשלא נטלה למוד בה לאחרים, אפילו נטלה למוד לתינוק. וזה מה ששנינו בזמן שהצלוחית ביד התינוק, שלא מדד בה אלא לצורך התינוק. ואם כן לא הוציאה מרשות בעלים ולכן פטור מן הצלוחית. ויש מי שמפר' את הסוגיא בחנווני הרגיל אצלו ובעל הבית מסר לו כבר את הפונדיון ושלח את בנו בשביל השמן והאיסור, ולא שלח ביד בנו אלא את הצלוחית לבדה ובכך הסוגיא פשוטה. רשב"ם.

554 מהכתוב "והשיב את הגזילה" והשבה ליד תינוק אינה השבה ואמרו בפ' הגזול ומאכיל, הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו שצריכים דעת בעלים, וכשמוסרו ליד תינוק אין זה דעת בעלים. רשב"ם.

555 תוס' הקשו ממה ששנינו במשנה בהגזול בתרא בגונב טלה מן העדר ולא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו הצאן והיא שלמה פטור. ואמר רבי יוחנן לדעת מנין פטור, שלא לדעת אפילו מנין לא צריך. וגם כאן אע"ג שהוא גזלן כשהחזירה ליד התינוק שלקחה הימנו יהיה פטור. ואומר ר"י ששם הוא מחזירה למקום המשתמר אבל כאן הוא מאבד בידיים כשמוסרה ליד התינוק. תוס'.

